

Originalas siučiamas nebus

LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIUS

Sveikatos apsaugos ministerijai
Faks. (8 5) 266 1402

2013-09-17 Nr.(1.19-2013-1404)-2-1380
Į 2013-09-03 Nr.(10.2.4.1-193)10-7339

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO 2011 M. LAPKRIČIO 11 D. ĮSAKymo NR. V-964 „DĖL MAITINIMO ORGANIZAVIMO IKIMOKYKLINIO UGDYMO, BENDROJO UGDYMO MOKYKLOSE IR VAIKŲ SOCIALINĖS GLOBOS ĮSTAIGOSE TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO“ PAKAITIMO PROJEKTO DERINIMO

Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus staiga, susipažino su Sveikatos apsaugos ministerijos pateiktu derinti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakymo Nr. V-964 „Dėl Maitinimo organizavimo ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir vaikų socialinės globos įstaigose tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ projektu (toliau – Projektas), teikia šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projektas papildytas 29.4 punktu, kuris skelbia, jog „vaikų tėvams pateikus raštišką prašymą dėl tam tikrų maisto produktų ar patiekalų atsisakymo (toliau – prašymas), prašyme įvardyti maisto produktai ar patiekalai tiems vaikams nesūdomi. Prašymas pateikiamas Vadovui. Jei vaikas maitinamas vadovaujantis šio Tvarkos aprašo 29.3 punktu (*red.p.*- pagal gydytojo raštiškus nurodymus), prašymo pateikti nereikia.“ Taip pat Projektas papildytas 44.5 punktu, kuris įtvirtintų galimybes valgiaraščius vaikams sudaryti pagal tėvų Prašymus dėl tam tikrų maisto produktų ar patiekalų atsisakymo (jei prašymus pateikia visi ikimokyklinio ugdymo mokyklos vaikų tėvai)“. Be to, Projekto 45 punkto nauja išdėstymo redakcija skelbia, jog valgiaraščiai, sudaryti pagal 44.5 punktą, turi atitikti šiame Tvarkos apraše išdėstytus valgiaraščių sudarymo reikalavimus ir su visuomenės sveikatos centru apskrityje nederinami. Reziumuojant teigtina, jog be kitų numatomų pakeitimų ir papildymų, Projekte siūloma įtvirtinti nuostatą, kuri sudarytų galimybes ikimokyklinio ugdymo įstaigose vaikų maitinimą organizuoti pagal tėvų prašymus, atsisakant tam tikrų maisto produktų ar patiekalų, kurie vaikams nebūtų siūdomi bei nederinant minėtų valgiaraščių su visuomenės sveikatos centru apskrityje.

Jungtinių Tautų vaiko teisių deklaracijos preambulėje ir Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurią ratifikuodama Lietuva įsipareigojo užtikrinti joje pripažintų vaiko teisių įgyvendinimą, preambulėje, konstatuojama, kad vaikui, atsižvelgiant į jo fizinį ir protinį nesubrendimą, reikia ypatingos apsaugos ir priežiūros, taip pat atitinkamos teisinės apsaugos, tiek iki gimimo, tiek ir po jo. Minėtos nuostatos iš esmės yra pakartotos pagrindiniame nacionaliniame vaiko teisių apsaugą reglamentuojančiame dokumente – Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme, kurio 4 straipsnio 4 punkte įtvirtintos nuostatos ir vienas iš principų, kurių privalo laikytis tėvai, kiti teisėti vaiko atstovai, valstybės, vietos savivaldos ir visuomeninės institucijos, kiti fiziniai ir juridiniai asmenys, - jog kiekvienam vaikui – tiek iki gimimo, tiek ir po jo, turi būti garantuota galimybė būti sveikam ir normaliai vystytis fiziškai bei protškai <...>. Konvencijos 6 straipsnyje nustatytas vienas iš Konvencijos bendrųjų principų valstybes įpareigoja „užtikrinti didžiausią galimybę vaikui gyventi ir sveikai vystytis“. Konvencijos

27 straipsnio 3 dalyje išvardytos trys gyvybiškai būtinos vaiko fizinio vystymosi dalys: *mityba, rūbai ir būstas*¹. Jungtinių Tautų Vaiko teisių komitetas, parengtame Bendrajame komentare (Nr. 15), ypatingą dėmesį skyrė adekvataus maitinimosi ir vaiko augimo stebėjimo ankstyvoje vaikystėje, svarbai².

Atsižvelgiant į tai, jog pilnavertė, būtinus vaiko poreikius atitinkanti mityba, vaidina svarbų vaidmenį vaiko augimo bei sveiko vystymosi procese, Projekte numatytas atsisakymas derinti valgiaraščius, sudarytus tik pagal tėvų prašymus, su visuomenės sveikatos centru apskrityje, neatitinka geriausių vaikų interesų. Darytina prielaida, jog valgiaraščių derinimas veikia kaip viena iš apsaugos priemonių, siekiant įgyvendinti vaiko poreikius atitinkančią mitybą. Manytina, jog vaikų mityba ikimokyklinio ugdymo įstaigose, atsižvelgiant į specialistų rekomendacijas, turi atitikti visavertės ir subalansuotos mitybos principus, todėl valgiaraščiai turėtų būti derinami su visuomenės sveikatos centru apskrityje.

Atkreiptinas dėmesys, jog Projekte galėtų būti numatyta, jog kai kurie maisto produktai ikimokyklinio ugdymo įstaigose galėtų būti keičiami kitais (atsižvelgiant į etinius, religinius ar kultūrinius principus, jeigu to reikalauja/prašo tėvai), tačiau *užtikrinant* paros energines ir maistines vertes, atitinkančias pilnavertės subalansuotos sveikos mitybos principus bei tokį valgiaraštį suderinus su visuomenės sveikatos centru apskrityje. Svarbu pažymėti, jog ikimokyklinio amžiaus vaikai (lopšelinio ir darželinio) dėl fizinio ir psichinio nebrandumo, negali dalyvauti (nedalyvauja) priimant sprendimą šeimoje dėl tam tikrų gyvūninės kilmės produktų vartojimo ir negali pareikšti savo nuomonę dėl to. Be to, atsižvelgiant į ikimokyklinio ugdymo įstaigų maitinimo organizavimą, (kai nėra galimybių rinktis iš kelių patiekalų), jie tampa ypatingai priklausomi nuo tėvų sprendimų.

2. Atkreiptinas dėmesys, jog Projekte numatyta išlyga šeimynoms, maitinimą organizuoti ne pagal valgiaraščius. Minėtą nuostatą siekiama įtvirtinti 39.2 punkte, nurodant, jog vaikų socialinės globos įstaigose, *išskyrus šeimynas*, <...>, vaikai maitinami pagal valgiaraščius. Minėta nuostata, jog šeimynose maitinimas organizuojamas atsižvelgiant į šeimos aplinkoje vyraujančią praktiką dėl maitinimosi (be valgiaraščių ir jų derinimo), kelia pagrįstų abejonių dėl jos atitikimo vaiko interesų pamatiniams principams. Pažymėtina, jog pagal Šeimynų įstatymą (Žin., 2010, Nr. 25-1176), šeimyna globoja šešis ir daugiau vaikų (bendras vaikų skaičius šeimynoje su savais vaikais – ne daugiau kaip dvylika vaikų) šeimos aplinkoje. Įstatyme skelbiama, jog bendras vaikų skaičius gali būti didesnis, negu nurodyta šiame straipsnyje, kai broliai ir seserys neišskiriami, arba mažesnis, jeigu globojamas vaikas su negalia. Tokiu būdu, atsižvelgiant į tai, jog šeimynose vaikų skaičius gali būti dvylika ir daugiau, imperatyvios nuostatos dėl maitinimosi pagal valgiaraščius atsisakymas, vertinamas kaip juridinio vieneto siekis išvengti galimų papildomų rūpesčių organizuojant maitinimą, o ne aplinkybė, užtikrinanti vaiko teisių interesų prioritetiškumo principą.

Pagarbiai

Lygių galimybių kontrolierė,
pavadojuanti vaiko teisių apsaugos kontroliere

Aušrinė Burneikienė

Kristina Matuzienė, tel. (8 5) 249 9269, el. p. kristina.matuziene@Irs.lt

¹ Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos įgyvendinimo vadovas. United Nations Children's Fund, 2002.

² General comment No.15 (2013) on the right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health (art. 24). Adopted by the Committee at its sixty-second session (14 January – 1 February 2013).